

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De Sanctorum Festiuitatibus Anni totius, & aliis solemnitatibus - Opvs
Novvum, Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue] Scriptoribus
plenißimum, cum occurentium fidei controuersiam tractatione Editio
Qvinta. Nvnc Demvm Integre Svppletæ, Concionibvs Per Octauam Vener.
Sacramenti ...

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

In Festo S. Martini Episcopi Et Confessoris.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56262](http://urn.nbn.de/hbz:466:1-56262)

pro nobis omnibus intercede, nostras quoq;
Deo orationes repreſenta, ac pro nobis apud
Altissimum obtine, vt postquam fidele hic ei
obsequium præsticetimus, teq; qui ei carus
es, debito honore prosecuti fuerimus; ex hac
vita in æternam ingredi mereamur, ad quam
nos conduceat Pater, & Filius ac Spiritus S.
Amen.

triarcha fuit Abraham ac multarum gentium
parens. Porro similitudinibus hisce inhærens,
eius hodie vitam, virtutes, res gestas, merita
& quidquid de eo refertur, mox dicendo pro-
sequat, si paraclete Spiritui visum fuerit cœ-
ptis, & glorioſiſimæ Virginis auxilio ſuo ſuc-
currere. Atq; adeo omnes eam Angelica ſalu-
tatione compellemus.

IN FESTO S. MARTINI
EPISCOPI ET CONFES-
SORIS.

Partitio.

1. Quales effe oporteat Episcopos?
2. De S. Martini ſtatu militari & admiranda
charitate.
3. De eius eremitico Monachatu.
4. De Mundū ſtatu & contemptu.
5. De fuga mundi bonoq; ſtatu monaſtici.
6. De Epifcopatu S. Martini paup. ris.
7. De iniuncto Sancti Martini zelo ac fortitu-
dine.

O virum ineffabilem, nec labore videtur, nec
morte vinoendum; qui nec mori timuit,
nec viuere recusauit!

F I G V R A.

Gm. II.

ABRAHAM Patriarcha statim ut à Deo
vocatus fuit, patriam suam, cognationem,
ac domum paternam defuerit, & in re-
gionem aliam profugus fecellit, in qua va-
rijs laboribus afflictus, ac grauiſſimas ærum-
nas perpeſsus est. Cum oculos in Sanctum
Martinum eiusq; vitam coniicio, simile quid
videre mihi videor. Contemplet enim eum,
iſtar Abraham, ad Dei inspirationem, ē castris
ſeſe proprieſtem, vitam militarem, amicos,
domum paternam & consanguineos deferentem,
& in aliam muadire regionem, in vastam
ſcilicet ſolitudinem ſcedentem, in qua varijs
exercetur moleſtij, innumeros ſubit labores
ac misericordiarum iliadem experitur. Magnus Pa-

AVS M A R I A.

Ingenij ac doctrinæ princeps Plato cum *Platonis*
demum beatas fore resp. dicebat ſi aut Philo-
ſophi cas regerent, aut qui iſdem p̄ſſent
Philosophiē inumberent. Quod ſumma il-
le Philoſophus de rebus publicis ac ciuitatib.
hoc ipſe multo ſcitus de Ecclesiis queas di-
cere: eas tum demum felices, ac beatas dicen-
das, cum à doctis, & probis Pastoribus, viris
que Philoſophicis gubernantur.

Philippus Macedonum Rex audiro, filium
ſibi natum, magnum ſi à diis immortalibus
beneficium adeptum cenebat; at vero mul-
to maius, quod eo potiſſimum tempore na-
tus fuit, quo Aristoteles Scientia & doctrina
magnus Athenis viuebat, cui filium in diſci-
plinam ſuo tempore traderet. Multo maio-
rem gaudendi & exultandi occaſionem Ec-
clesias & dioceses habere existimo, quando
ſumma ille rerum arbiter Deus de viris fan-
tate illistribus & Scientia claris, iſdem pro-
uidet.

Theopompo Regi quidam non effe mi- Plutarch in
rum dicebat, Lacedæmoniorum Rempubl. Lucullo,
longo tempore & rerum geſtarum gloria flo-
rere, & non ut catervas pellum ire; cum ſcili-
cket, qui eam gubernarent ſuo munere opti-
me fungerentur, & suas quiske partes quam
diligentiflame implore ſatageret. Idem de re-
bus publicis Christianorum, Ecclesijs in-
quam & diocesibus quid vetat dicere? non
effe ſcilicet mirum, ſi eadem dulcissime flo-
reant, cum fideles habeant pastores, qui eam
regere & debite administrare norint; aut
ſi deficiant, ac confeneſcant, cum inepti
& incapaces ad earum gubernacula ſedeant.

Domus in qua Philisthæi epulabantur ſta-
tim ad terram corruit, cum Samson eorum

Vuu 2 aduer-

aduersarius eiusdem columnas adiuvicem collideret, statim quoque Ecclesiasticum ad terram prosterri necesse est, ac pessum ire, statim ut Praesules, qui eiusdem fulca sunt & bases, deficiunt, cumque eos Sathan, juratus mortalium inimicus, etiam vel minimus, concutit & labefactat. Hinc quamdiu justus Loth in Sodomis habitabat, quinq; circumiacentium civitatum onus, veluti quidam Atlas, humeris sustentans, nonquam exdem excidi & destrui potuerunt: sed statim ut eum Angeli vna cum uxore & filiabus exire coegerunt, ecce sublati jam basibus & fulcris, quinque illa florentissimae ciuitates, vltices diuinae justitiae dexteræ expertæ sunt. Ad hæc, ingens illa statua Nabuchodonosor, quoniam luteos pedes habebat, ac proinde fragilis erat, ad primum lapilli attactum in fructa comminata est, & in cineres redacta. Cogitandum est Auditores idem prorsus accidere Ecclesiis. Nam si Pastores, qui earum fundamenta sunt & bases, quorumq; humeris totum carundem onus incombunt, firmiter non consistant, si vacillent, si Episcopi munere indigni sint, ac dignitatistarum amplè penitus incapaces, omnia pessum eant & concidunt necesse est.

II. Et sane Episcopi & Praelati Ecclesiæ fulcræ Episcopi co-sunt & columnæ, ac sapius in sacris litteris lumnis ferreis compa-gneis, terreis, plumbeis, aut fragili quadam materia constantibus, sed ferreis & æreis; quibus dum diœcesum fornices & vniuersus totius prouincia statutus innitur, penitus inexpugnabilis & immobilis efficitur. Hoc de Hieremia Prophetæ testimoniū dedit Deus, cum enim veluti Pastorem populo suo destinareret: *Ecce dñs i te hodie in ciuitatem munitam, in colunam ferream, & in murum a. um super omnem terram. E quibus Domini verbis elicetur; eos, qui à Deo ad Ecclesiæ gubernacula & præfecturas diœcesum vocati sunt, aut homipum suffragio, electi firmos, constantes, robustos, in virtute fundatos, atque instar columnarum ferrearum inflexibilis esse oportere. Audite in hanc rem figuræ.*

Leâtulum Salomonis sexaginta fortæ ex fortfissimis Israël circumuallabant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctrissimi. Lectu-

lus hic verissima Ecclesiæ imago est, ac duces hi, Praesulom & Episcoporum, cœlitus ad Ecclesiam defendendam constitutorum: atque eos è toto Christianorum exercitu feligi oportet, omni nimirtum virtutum ac meritorum armatura instruētissimos, doctrissimos que ac fortissimos, atq; ex toto Ecclesiæ corpore perfectissimos. *Esse debent veri quidam Cæsares, veri Hercules, non vero ignavi, aut inerres quidam Thersites.* Dixi, ex fortioribus Israël, quod Praelatos omni fortitudinis genere, panoplia, & gigantæ quadam firmitate instructos esse oporteat; quoniam interdum accidit, ut, qui vna virtute destituti sunt, officio suo desint.

Strenuus ille Eleazarus viribus suis acrobati militari viminiū confusus, cum stricto gladio inimicorum agmen perumperer, & subitus Elephantem vindiquaq; armatum, ac turrita, cum militibus propugnacula tergo gestantem concideret, confusus eius se molem facile sustinere posse, eodem ad terram concidere, oppressus interiit. Accidere id solet ijs fortis meritis, qui sollicite admodum Episcopatus ambiat, tis esse de eosq; humeris se suis sustinere posse arbitrantur. Si enim humeri nutent & vacillent, si metita eorum exigua sint ac debilia, sub mole oppressi exspirent necessum est. Quamobrem quicunq; Episcopum agere volunt, meritum lacertis & virtutum robore instruci sunt oportet. Cum in Genesios limine Cherubim Gen. 1. flammanti romphæa armatum, ante paradisi januā constitutum intueor, veram Episcopum imaginem videre video, nam ut ille Ecclesiæ suam quæ paradisi quædam est, debito modo defendat ac tuatur, Cherubim quidam scientia esse debet, ac militis in morem gladio, ancipi & flammati verbi Dñi romphæa, (quod roties in sacris litteris hoc appellatur nomine, quod trans animas simul & corpora feratur) armari. Vnde David de Apostolis locutus ait: *Gladii, ancipiæ in manibus eorum.* Psal. 149.

Potens ille Hebreorum rex Salomon cum superbium thronum extraxisset, duodecim eum leonibus, non ouis, ceruis, aut damis, alijsque animalibus timidis, innici voluit: *Et 3 Reg. 10. duodecim Leones stantis super sex gradus, hinc arcti inde, non sit fas um tale opus in uniuersis regnij.*

Episcopū
bonibus
collati.

gnis. Cusa magnificum hoc opus intus & fo-
ris perspicio, per hoc ipsum designatos ex-
stimo; eos qui ad onera Ecclesiæ, quæ vere
thrōnus est eius, qui plusquam Salomon, te-
ste Euangeli, subeunda & sustinenda electi
sunt; non debere esse oues, ceruas, aut in-
star damarum fugaces & timidos, sed adin-
star leonum validos & magnanimos, & sin-
gularis heroicæ cuiusdam constantia, atque
inter homines, ut Leo inter animalia, vir-
tutibus ac doctrina excellere. Hinc Atheni-
ensem dux Chabrias dicere solebat, se mal-
le exercitum ceruorum duce leone, quam
exercitum leonum duce ceruo. Evidem
ut terminis meis inhæream, dico, diœcēsim
vel parochiam quæ brutis & ignorantibus
hominibus referata est, cuius ductor & ante-
signanus sit Leo, in salutis via securius & cō-
fidentius procedere, quam eam cui præstita
sinus aut ceruus; i.e. ineptus, bardus, pauidus
nulliusq; meriti aut qualitat̄.

Eph. 4.

Hebræ de Babylonica captiuitate reuer-
si, cum templum & muros ciuitatis Ierusal-
alem reædificarent, vna quidem manu tru-
lari, altera vero gladium tenebant, ut se
contra hostium qui opus impedit conazā-
tur, impetum & insultus tuerentur. Perfa-
bos illos & architectos, Episcopos intelligo
qui v̄a manu gestare debent malleos ad æ-
dificationem Ecclesiæ, bona scilicet opera
edendo, alia vero gladium, id est, litteras,
doctrinam & prædicationem, quo gregem
suum defendant, lupos arceant, & hærefes
oppriuant.

Ezech. 11.

Cum mirabilia illa animalia, que Prophe-
ta ardentina, & quatuor modis ignera euo-
mentia, modo ut scintillas, modo ut carbones
ignis, modo instar lampadum, modo instar
fulgoris coruscantis, describit, accuratius
circumquaq; perlustro, & omnium san-
ctorum Patrum expositiones considero, o-
mnibus ijs relictis etiam illa quæ per eadem
animalia quatuor Euang. designari ait, cre-
do per hæc ipsa ad viuum Præfules & Epi-
scopos designari. Scintillæ quippe eorum in-
dicant viuacitatem spiritus, quæ in illis
singulari quadam ratione eminere debent;
carbones zelum officij, lampades bonum
exemplum; fulgor vero diligentiam in E-

piscopali munere debite explendo: quæ sin-
gula ad absolutum Episcopum efforman-
dum magnum afferre momentum puta-
mus.

Quin vos ò ambiriosi, qui ad sublimes Onus & di-
gas dignitates aspiratis, qui non nisi mitra & gntas Epi-
pedum somniatis, hæc interdum in men-
scopalis ex-
tem reuocatis? cur non interdum cogitatis, penditur.
id esse in Ecclesia Episcopum, quod sol im-
mundo? nam quemadmodum lucidum il-
lud astrum ad totius vniuersi conservatio-
nem semper calēt & splendet, suisque influ-
xibus omnia hæc inferiora fouet, ita & Præ-
sulem, ad maiorem Ecclesiæ vtilitatem, in
operibus charitatis, & virtutum exercitijs,
feruentem æstuaremque esse oportet. de-
inde etiam doctrina resplendentem, ac ro-
tam diœcēsim sua agendi ratione sanctaque
conuersione, velut influxibus quibusdam
fouente. Cur vobis ob oculos non ponitis,
quemadmodum firmamentum, quod supra
omnes Planetas est, stellis refertum est, quæ
nunquam defectum patiuatur; ea vero quæ
subtus sunt, vnam tantum stellam habent; i-
ta & Episcopum qui supra seculares & cle-
rūm constitutus est, virtutibus velut stellis
refertum esse debere: adeo vt, si secularis vel
Sacerdos aliquis aliquam interdum virtu-
tem demonstret, ipse plurimas in animo ge-
stare debeat, ut si fieri posset e numero stel-
las superarent:

In veste summi apud Iudæos Pontificis:
totus terrarum orbis atque omnes omnino
creaturaæ efformatae erant, adeo ut num-
quam, nisi vniuersum orbem circum gestan-
do, incederet. Quid figurabant hæc omnia,
nisi in anima Episcopi, qui per summum Sa-
cerdotē designatur, omnes omnino quæ re-
periiri possunt virtutes expressas esse debere,
& hoc eum schemate & ornatu numquā in-
cedere, aut coram populo apparere debe-
re, quin mundum quendam virtutum arque-
deo totius mundi virtutes humeris ge-
stet?

Sed iam satis superque in hoc præludijs æ-
quore prouecti sumus, qui plura audire, ac
veram veri pastoris digni Præfules, & Epi-
scopi penitus admirabilis imaginem intueri
desiderat, ille in S. Martinum in prima æta-

Vuuu 3. te mi--

te militem, mox monachum, ac deinde Episcopum, hodie oculos coniiciat: Episcopum inquam in meditulio Gallie huius constitutum, cuius nomen ab uno mundi cardine ad alterum usque peruerasit, & cuius vitam virtutelque totus terrarum orbis obstupecit, semperque, quamdiu haec machina statbit, obstupecet, cuius denique laudes Ecclesia decantans ait admirabunde: *O virum ineffabilem, ne labore viatum, nec morte vincendum.* Quæ verba ut pro dignitate expendere possumus, huiusque Episcopi merita digne praecocia celebrente, eum instar Prothei, aut Chamæleontis eiusdem, omnes sibi facies & colores adaptantis producent, primo ut militem, deinde ut Monachum, denique ut Episcopum, arque ita pro varietate colorum in tres concionem partes distingunt.

Principio igitur, si profasam de diuina clementia erga aliquam unquam creaturam demonstravit, sane erga Sanct. Martinum etiam profusissimam fuisse dicendum est: et si magnus ille Deus iuxta Psalmistam mirabilis est in Sanctis suis, confiteri oportet eum in Martino nostro mirabilem quoque quam maxime exitisse. Cum enim proprius eum intueretur, toties colores & habitum mutantem, faciemque varias induentem figuram, dicere mihi posse videor, quod olim poeta Metamorphosim suam aufuscaturus, occinuit,

In noua fert animus mentis dicere formas.
modo namque cum in castris Juliani Imperii, vestrum militem contemplore, modo in vastæ solitudinis caavernis, ut pium Monachum, denique in Ecclesia Christi ut Episcopum vigilansissimum. vere dignous quidam Trismegistus nuncupari potest.

Cum nouas has metamorphoses & mutationum varietatem in vitro hoc perpendo, alterum mihi Paulum delapsum celo videor intueri, aut saltem magnam inter veterumque similitudinem. Paulus namque ut sanguinarius quidam miles, spirans minarum & cædis in discipulis Domini feritate unico temporis momento deposita, & ad diuinæ vocis auditum armis exutis, ex

truculento milite sanctissimus, & honoris ac nominis Christiani sicutissimus Apostolus effectus est. Hic vero videmus Martinum, Romanas sequentem aquilas, & gentilicij imbutum erroribus, cœlesti inspirationi obsecundando galeam exuere, ciagulum deponere, ac militari se sacramento liberando ad Episcopalem dignitatem promoueri.

Ezechiel dum quatuor illa animalia portentosa describit, omnes in admirationem rapit, quæ singula faciem hominis, bouis, aquilæ & leonis habebant: *Similitudo autem vulnus eorum facies hominis.* Et facies leonis à dextris ipsorum, quatuor facies autem bovis, à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquile, desuper ipsorum quatuor, sed mirari definant homines, videant enim hic Martinum, qui uno in corpore omnes has facies & figuræ repræsentet. In castris enim & in bello leonis eum faciem habere videbimus, in aula Principis hominis morati, & aulicis imbuti moribus, in deserto bouis formam induisse, ubi non nisi pœnitentiam prædicat: aquila vero in Ecclesia, qui nimurum catenæ altius, ad Episcopatum nimurum, quo nullus in Ecclesia locus, aut dignior est, aut eminentior, euolauit. Autem naturalium rerum indagatores Chamæleontem exiguum animalculum, quod non nisi ex aere viuit, omnes sibi calores adfiscere, de cuius rei veritate non usque adeo mihi constat: hoc saltem constat, Martinum nostrum instar Chamæleontis alius vixisse, qui nimurum in primâ aëre colore militis, deinde in virili Monachi, ac postremo Episcopi asumpsit, adeo ut Ianus quidam triceps ac veluti monstrum quoddam hominis fuisse videatur.

Vt miles, parem vix habuit, verus quidam Martis pullus erat in acie, Hercules quidam in conflictu, & Lucullus in expeditionibus. Nunquam eum hostis in fugam compulit, aut pauor tergum vertere coegit, nec mortis instantis imago exanimauit: ob strenuitatem ac robur apud Principes carus erat, & magni apud omnes nominis. Deinde quod maiorem adhuc laudem meretur, accedebat ad generositatem illam animi, manus

Psalm. 67.

II.

Act. 9.

gnus semper ad bonum instinctus naturæ, & singularis ad timorem Dei propensio; qua incitatus animam virtutib. exornare quam maxime satagebat.

S. Martini
charitas.

Sed prima, quam sub lorica eius virtutem intueor, ipsa est virtutum omnium regina ac princeps, charitas, & immensa quædam in pauperes benignitas, cū enim sub signis gregariis adhuc miles ageret, & mendicus quidam nudus & vodus eleemosynam ab eo postulareret, & aurum aut argentum ei ad manum non esset, nec alii suppetret ad effusuram, arreptam ex humeris chlamydem dissecuit medianam, sibique partem seruando, alteram mendico magna liberalitate donauit. Quis audiuit unquam simile quid a quoquam factum? O charitatem incomparabilem! liberalitatem vere prodigam, aut potius prodigiosam? Vos vero quibus castra & castrenses exosi, vulgatum illud poete amplius dicere nolite: Nulla salus pietatisque viris, qui castra sequuntur. contrarium enim recipia Martinus hic ostendit, quippe qui castra adhuc sequens, amplum fidei suæ, pietatis, benignitatis aliarumq; virtutum testimonium dedit.

Plut. in Galba. Iphicrates Atheniensium dux cum olim in plurimorum conuentu de requisitis in absoluto auditore differeret, dicebat eū qui cōmilitonibus suis obstatre vellet, & auarum esse debere, & genio indulgentem. Sed initium hoc me iudice iudicium est, ac potius barbarum, nec tanto dignum duce, virtutem nimurum in vitiiorum medio constitutre, Martinus enim, qui & inter strenuos milites poterit annumerari, iniquam hanc Iphicratis sententiam mendacij coarguens, penitus cōtrarium præstiterit, vt pote qui voluptatum loco ingenti membra sua macerat inedia, at tantum abest, vt auarus audiat, vt omnia sua in pauperes, etiam vestes liberalissime profundat. Vnde tantum tamen adeoque celebre sibi nomen adeptus est, vt omnium militum summus ac princeps iure, meritoq; ac præsertim propter infinitam illam caritatem quæ omnes in admirationem rapit, haberi queat.

Med. 3. Hebræorum dux Moses, cum in medio deserti rubrum ardentem, ac penitus inflam-

marum videret, non parum obstupecens, ac percusus magnam id visionem appellauit: *Vad am & videbo Visionem hanc magnam.* Sed maius mea quidem sententia visio, ac longe mirabilius spectaculum in Martino spectandum proponitur, cum nimirum in medio gentilitatis deserto, in ipsis inquam infidelium & ethnicorum castris, nouum quandam rubrum, lorica velut lentiibus obstitutum, arque ære minacem, charitate exæstuantem, & plenum igne flammaq; contemplamur; quo viso quis non merito obstupecat: Ecquis porro ignis, ecquod incendium? quam iucunda visio est, videte militem ense paludamētum dissecantem, vt nuda & algentia pauperis membra contegat? Quis unquam ab hominum memoria simile quid, aut vidit, aut factum audiuit?

Tanto affectu Dauidem Iessum colebat Ionathas Princeps Israel; vt vestibus se suis aliquando exuerit, quo Dauid easdem indueret, ne quis autem me errare existimet, contextus verba producam. Interiunt autem Dauid & Ionathas fædus, diligebat enim eum quasi animam suam, Nam expoliavit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua usq; ad gladium & arcum suum fuit hoc renata magnum magnæ generositatis, atq; euidentis singularis amicitiae testimonium; sed ipsum Martini nostri factum maiorem adhuc laude meretur, non enim princeps extitit aut opulentus, ita vt ei abunde suppeteret, quo pauperes sustentaret, sed legionarius miles suo victorians stipendio: nihilominus tamen tam ingentem charitatem demonstrat, vt proprias vestes exuat, media sese hieme dentet, quo mendico stipem postulantem succurreret. Merito itaq; cælum & terra, homines simul & Angeli tantam benignitatem propensionemq; in pauperes obstupecant.

Plinius aliquæ naturæ mystæ velut prodigiosum quid reulerunt, rupes reperi, *Plin. lib. 1. cap. 106.* quæ nocte & interdiu flammescant, quales esse ait montem Chimaram in Lycia, montes Hephestios, quorum tantus est ardor, nulla vt aqua superinfusa, aut pluvia queant restinguiri, quin & rupes quædam in promontorio Nymphæo esse traditur, quæ adeo exæstuat,

stuet, ut ipsam etiam pluuiam exsiccat & accendat. Sed maius hic prodigium narrabo. Video namque hoc loco nouam quamdam petram, æneum scilicet ac ferreum pectus, cor militis, sed quod sanctæ charitatis igne adeo inflammescat, ut nulla valeat ratione extingui, ut merito illud canticorum hic surpassare possumus, *Aqua mulie non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruerunt illam.* O ignes, o incendium, o ardentes charitatis fornaces, ueste spoliare, & eandem pauperi elargiri!

A. Reg. 2.

Cum magnus Elias igneo in aera curru ab hominum oculis sustolleretur, atque Elias qui ipsi ministrabat, subiecto acclamaret, ipse pietate & affectu paterno commotus, pallium eiusum reliquit, ut sibi in fernuum amoris testimonium daret, factum hoc non in Propheta solum, sed & in milite commendatur, qui charitatis ardore succensus, mendici precibus vetus, ac misericordia commotus intrinsecus, vestrum in eum amorem & affectum testatum faceret, media illum chlamyde donavit. An non hoc in milite summam laudem meretur? an non hoc figuratum optime cum figura coincidit?

Gen. 39.

Joseph Patriarcha cum in domo Idololatriæ Putipharis habitaret, & ad impurum se concubitum dominæ importunitate sollicitari cerneret, adeo ut cum ueste apprehensum ad facinus, iniurium quodammodo coegeret, ipse castitatis & amoris in harum præmio sibi proposito, relicto in manibus eius pallio nudus profugit, & illibatum pudoris florem conseruavit.

Simile quid in Martino intueor; cum enim in aula Iuliani profani idololatriæ adhuc commoraretur, sub eiusque lignis militaret, & mundus cum quotidie illicitis amoribus illaqueare satageret, propriaque eum caro, impudica & lacuia illa pellex, ad voluptates assidue perurget, ut nimis genio indulgeret, abdomini feruiret, instar bruti viueret, libertari militari habendas laxaret, secumque delicias spectando adulterium committeret, singulis eum momentis pallio vanitatis apprehendens, ipse heroicæ quadam fortitudine hoc idem palium des-

tit, pauperi tradit, mundique pellicis lasciam declinans magno eiusdem ludibrio, & insigni vitæ emendatione nudus omnino profugit.

Et quemadmodum, quando domus aliqua incendio correpta est, & ignis circumquaque grando descevit, omnia eiusdem supellecchia per fenestras ejiciuntur foras, ac deinde per ostium fugitur. Ita quoque sacro charitatis igne, non quidem in aliqua domo, sed in corde Martini exæstuante, omnia ecce per fenestras ejiciuntur, per oculos lachrymæ, per os suspitia, ex humeris uestes, ac deinde haud multo post perponentia ianuam effugiendo, in tuto ipse se se collocauit. O factum cœlestis, ac plane diuinum! O præclarum conuersonis ad Deum exordium! O mirabiles charitatis effectus!

Et quoniam de igne loqui cœpimus, an Charitanum certum est, igne aliquo subterraneo in grotte occultis terræ visceribus exæstuante, insolitus & mirabilis quosdam motus, ac violentatæ concussions ignis, omnia effringi, comparminui, nec prius illum posse quiescere, quam turberum egressum reperiatur. In milite nostro hoc ipsum video contingere; ardens enim & penitus diuinus charitatis ignis mirabilis quædam ratione in eius anima cum exæstuaret, quos, bone D e s, morus, quas concussions causatur? proponit ei in primis ob oculos horrenda & occulta Dei iudicia, ac vita huius pericula: cogit eum chlamydem dissecare: nec prius quiescere poterit, quam liberum egressum, egressum inquam è mundo, egressum è vanitatibus, egressum è castris, egressum denique è seipso nanciscatur. An noa mirabilis quidam terremotus est, & mira quædam ruptura, proprias uestes lacerare, easque in pauperes distribuere?

Cum Deus in monte Sinai in figura ignis descendenter, totus circumquaque mons fulmo & igne oppletus erat, & calidos quosdam vapores non fecus atque accensa quædam fornax exhalabat. Cum militem Martinum videbitis, idem vos videre existimabitis, cū enim Deus in specie ignis, charitatis intelligo, super hunc mundanum, Martinum, ac boni-

*Matt. 27.
Marc. 15.
Luc. 23. &
10. Joh. 19.*

Gal. 6.

Gen. 21.

*Psalm. 50.
Gal. 5.*

III.

*S. Martinus
ermilite
fidiis est
Monachus.*

bonitatis montem descenderet, omnia statim fumo opplentur, superfluitates euaprant, ambitiones abeunt, mundi honor dissipatur, inanis gloria, vita huius delicia, amor proprius, cogitationes saeculi, diuitiarum appetitus, & rerum temporalium desiderium velut in fumum evanescunt. Videte enim ut se exuat, quo pauperes induat, similitudinem scilicet eum, cuius se postmodum discipulum profitebitur, & quem deinde ut magistrum sequetur. Christus namque prius quam crucem conscenderet, ad eius pedem vestimenta reliquit, ac nudus in crucem attus est. Miles hic vestigis leducis conformare, eius signa sequi, & ad crucem Euangelij euolare gestiens, suas etiam vestes exuit, & chlamydem tradit mendico, vt nudus ac veluti generosus rerum temporalium contemptor, penitentiae Calvariam conscenderet, in qua ipsi mundus & ipse mundo ad imitationem Pauli crucifigetur.

Abrraham Patriarcha montem conscendens ad Filium Isaac immolandum, asinas, seruos, & quidquid secum asportauerat, ad montis radicem reliquit, & solus, una manu ignem, altera gladium gestando, montem conscendit. Modo animum velitis aduertere, idem omnino in pugile nostro videbitis, recta namque ad penitentiae montem properans, Deo scipium in sacrificium, de quo loquitur Psalmographus: *Sacrificium Deo spiritus contributatus: vel quod innuit Apostolus dum ait: Qui autem sunt Christi, carne suam crucifixerunt cum viuis & concupiscentijs, oblatus pomparam vestimentorum, & seruorum comitatum inferne relinquunt, castris se proripiit, vt ad perfectionem, ignem charitatis sinistra, dextra vero gladium, quo chlamydem disfecer gestando, ascendet. O strenuum bellatorem! o generosum pugilem! o vere nobilem militem! vel, vt Ecclesia verbis exclamet: O virum ineffabilem, nec labore vi- sum, nec morte vincendum!*

Sed quoniam iam ad alterum concionis membrum deuenimus, alio quoque eum schemate in scenam producemos. Quem enim paulo ante equo insidente, in medio castrorum, in ipsa acie, iuxta Imperato-

Besai tom. 3. De Sanctis.

res, circumsecus armatum vidistis, eum ipsum obsecro videre iam in humilem monachum commutatum. Induit iam ecce ciliicum, loco lorice trlices, flagra & virgas loco gladij manu vibrat, cucullum loco galæ, & scapulare loco fasciæ humeralis affluit. Heu quantum mutatus ab illo Hectorre! o militem exarmatum? Ecquænam illa subita metamorphosis! Videte nimis fulmen illud belli, honestis genitum parentibus, palatio Principum destinatum, soliditudines ambientem, antra incolentem, cum bestijs comorantem? an non admirabilis quædam rerum mutatio? illum, quem paupero ante inter milites, omnibus gratum, inter magnos duces magnum, Principibus carum conspexit; Religiōsum iam, humilem, à mundo penitus abstractum, honores fugientem, vili habitu amictum inedia corpus macerantem, pauperibus ministrantem, leprosos osculantem, & innumeraria alia pietatis humilitatisque opera exercitatem cernite? O pauper humilitas! o humiliis paupertas! o mira mutatio dexteræ Excelsi!

Non prius potuit Philisthæorum ille terror, & Israelitarum decus David, Goliadum Israeli insultantem expugnare, quam regis exuvijs exutis, tunicam pastoritam induret, pedum pastorale & lapides torrentis asumeret; sed hac armatura instructus facile cum prostravit, victoriisque de eo consecutus est; Martinus quoque noster ingreditur illum Goliam, mundum intelligo, qui hominibus quotidie insultas, armis bellicis, togâ aurea, vesteq; splendida indutus, prostrernere non potuit; sed habitu humilitatis & vester religiosi assumpta, flagellis scilicet fundæ loco fungentibus & auferentibus lapidum, facili illum negotio prosternet, eiisque victor evaderet. Hinc factum est vt habitum mutarit, & quidquid ad humilitatem & paupertatem spectaret, assumperit; quæ vero ad fastum & insolentiam tendebant, proculasse vt malorum in uitamenta recesserit. Quid: an non vos quicunque sub hoc mundo stipendia meritis generosum militis huius factum ad pietatem inuitabit? subita haec & quidem in melius conuersio an-

non omnibus vobis lachrymas abundantanter
excitier?

2. Reg. 15.

David Rex cum palatio & omnibus suis derelictis nudis pedibus nudatoque vertice, oculisque lachrymas effundentibus in desertum secederet, ut minas & insolentiam Absalom in patrem insurgentis declinaret; omnis eum nobilitas, atque viuacula ciuitatis multitudine, amaritudine cordis tacta intrinsecus, & Regis sui casu ingemiscens, suspiris & lachrymis inualescentibus, comitabatur. Quis igitur adeo ferreus & immensis futurus est, qui vilo hodie validum illum bellatorem, legionibus, castris, aula, principum amicitia, atque omni sociorum consuetudine derelicta nudipedem & lachrymabundum in desertum ac solitudinem secedere, quo contrumacis, ac perfidi mundi furori sese subtrahat: ad compatiendum excitetur, ac tam acerbæ & tristis rei intuitu totus in lachrymas non retulatur!

Sed hem cum militem hunc iam non militem considero, cum arma deposita, vexilla composita, & triste hoc mutationis schema inuictore, facile perspicio mundum iam in eo deuictum ac triumphatum esse, & Christum longe lateque in anima eius dominari. Quando enim Princeps aliquis aut miles magni nominis ad sepulchrum defertur, signa militaria per terram trahi, milites pulla induros vestes luctum præ se ferre cernimus, tympana aro circumacta, velamine lugubrem & querulum sonum edunt, funiculi extinti sunt, nobilitatis insignia tristi panno velantur, parietes atrati lugent, atque omnia nescio quam luctus, & tristitia imaginem induisse videntur. Ita quoque cum militem hunc nostrum, aliud schema assumptissime, luctum induisse, corporis eius tympanum lugubrem sonum edere, funiculos superbiam extintos, vanitatis insignia deposita, omnes inanitatis ac superfluitates recisas, atque omnia apud eum luctu & mortore plena conspicio; certissime colligo, magnum illum tyrannum mundum, mundum inquam, expirasse, hoc eiusfunus esse, omnia quæ illius sunt iam extincta, omnesque vagantes eius terræ mandati.

Insignis
conceptus.

Purpurati Benadad Regis Syriæ cum 3. Reg. 20. Règem suum bello fractum & fusum videret, faccos induti & laqueos collo gestantes ad Achab regem Israël quem oppugnauerant, venere, veniam commissorum ac misericordiam postulantes. Simile quid in mutatione militis nostri intueor. Vident enim mundi huius tyrannum prostratum, argue omnes vanitatis illius manipulos fuga distractos, cilicio & facco ecce indutus, cucullum gestans & lachrymabundus ad Christum sese cōfert, quem in gentilitate & idolatria existens oppugnauerat, veniamq; imploras, peccatorum indulgentiam, anima vitam ac salutem consequitur.

Et sane cum repentinam illam mutationem perendo, cum eum arma deponem, militare cingulum exueniem, castris se subducem, ac Principibus valedicentem cerno ut mundi pericula declinando vel ut in seculo portu res suas collocaret, alterum quemdam biantem mihi ob oculos possum existimo, nudus se ex urbe incensa priori pientem, nihil praeter scientia sua suppelle stilem secum ferentem, casumq; suum ex quo animo ferentem, ac dicentem: *Omnia mea mecum porto*. Videre quoque video secundum Loth e Sodoma fugientem, ut se incendio eripiatur, & montes iubente Deo perentem. Videre denique video nouum quemdam Noachum, qui perpetua damnationis diluvium veritus, ad cuitados fluctus & naufragium, in arcam pœnitentia se coniicit.

Erro, ero, Auditores; non est hoc gloriose Martine, non est hoc ex habitu, namque tu, tuaque agendiratione aliud quid longe sublimius elicio. Cum enim te agros peragrandem conspicio, ligna præcedentem, in solitudine pijs operibus incumbentem, cum siluarum abdita ad verborum suorum sonum audio resonantia ac pœnitentia tua rigorem contemplor, nouum te Matatthiam esse arbitror, qui mala quibus Iudei miserime affligebantur, & abominationes que Ierosolymis publice fiebant, intuitus, ægerimque ferens patrias leges pessimum datur, ac tantis calamitatibus ingemiscens, in ciuitatem Modin se recepit, ad quem plures quotidian.

^{j. Reg. 18.} die legis patriæ æmulatoræ confuebant. Vi-
deris quin etiam nouus Elias esse, qui vt ra-
biem & truculentiam Iezabelis declinaret,
urbes deserit, in horridam quamdam solitu-
dinem secedit, super duram membra exten-
dit, ac pane subcineritio sese sustentat, in qua
Angelorum consortio, & filiorum Prophetarum
alloquo se penumero fuit recreatus.
Denique, mihi persuadeo secundū me Moy-
sem cernere, qui plurimorum Religioforum
velut Israelitarum, agmen ducens, mundo,
cuius figuram geretebat Rex ille Amorrhæorū,
præclaras hanc legationem destinasti: Ob-
^{Nom. 21.} fecro ut transire nobis liceat per terram tuam: non
declinabimus in agros, & vales, non bibemus a-
quas ex puteis, via regia gradiemur, donec transse-
mus terminos tuos.

Sed die mihi Martine, quanam de cau-
sa ē mundo secedis? quid? tantone te odio
mundum prosequi: itane exosum esse? Au-
dire eminus videor vocem quamdam di-
centem: Exiū mundo, quod nihil tuti con-
tineat, quod lacrocinijs & prædonibus infamis sit,
quod scarijs scateat, denique quod
vniuersa varijs in eodem periculis exposita
sint. Adam quippe in eo iustitiam originalem perdidit, Abel occisus est, vndis Pha-
rao submersus, & alij innumerí misere peri-
ere, vt & ipsi Angeli via ruti & immunes fuer-
int, ipse quin etiam redemptor noster Ie-
sus eius se fallacijs expedie, aut eius insi-
dijs vitam tutus traducere nequam pos-
tuerit. Sed hem, aliud quidpiam & alia par-
te per solitudinis iniuria & inaccessia audire
mihi videor; vocem scilicet pœnitentis o-
re prolatum, quam hic, quantum ex sonitu
paululum remotiore colligo, exprimere co-
nabor.

Iam vale ò immunde mundo, valete di-
uitiae, valete deliciæ, valcent inquam in-
ianes, ac nimium fragiles voluptates. Iterum
vale, ò mundo infelix, perfide, fallax, vafer,
fugax, mango, Iuda proditore nequior atq;
infinitis partibus deterior: qui nimirum
mundanis per honores, ac voluptates tuas
oscula præbendo, eosdem ad crucem dam-
nationemque perpetuam trahis, ac dæmoni-
bus tradis.

Proh quanta eius est infelicitas infelix

mundi, qui te sequi desiderat! & quanta tua
perfidia est ac vafrities! Similem te dico
Naamano Syro, lepra cooperito; huius nam-
que munera cum Gietzi Blizæi puer accepis-
set, toto statim corpore lepra dèterrima fuit
infectus. Superbis quidem ac ditutias tuas
iactas, sed scates lepta, quia & omnes qui ti-
bi seruiunt, deque tuis muneribus partici-
pant, tuz quoque lepra contagio coinqui-
nantur.

Repræsentas mihi ò sacrilege mare ^{Exod. 14.}
illud rubrum, rubrum inquam sanguine, ca-
dibus & insigni quadam crudelitate purpu-
rissans. Submergis & deuoras eos, qui ad-
instar Ægyptiorum vada tua tentare ges-
sunt. (illi namque ab vndis celerime ab-
sorpti descenderunt in profundum sicut la-
pis) verosautem Israelitas, qui omnia sua
in Ægypto reliquere, sicco pede & inco-
lumes traducis, & in optatum littus sospi-
tes fitis.

Munde scœlestè & pellax, crediderim haud ^{4. Reg. 1.}
dubie te esse vrbum illam Iericho, idolorum
cultu infaraem, in limine terræ Chanaan si-
tam, de qua olim Helizæo dictum est: Ecce
habitatio ciuitatis huic optima est, sicut tu ipse
Domine perspicies, sed aqua pessime suat, Et terra
ste ille: cunenim instar ciuitatis alicuius ex-
structa sis, situs quidem tuus hominū oculis
arridet, sed volupratum tuarum aquæ pessi-
ma sunt, & cum a te discedendum est, sterili-
tatem quandam & ficitatem solum tuum
demonstrat.

Docebat olim Isocrates Atheniensem ci-
uitatem per pulchram esse & ad ambulan-
dam petaccommadam, ad incolendum ve-
ro difficilem ac magnopere periculosam. Id
ipsum de te ò mundo quid impeditat dice-
re! amonum quidem est ac incundum in re
deambulare, sed ehen quantum discrimi-
nis sibi accessunt iij, quos diutius in te perma-
nere ac stabilem in te sedem figere dele-
cat! Vale igitur perfide, vale scœlestè, va-
le in æternum vale: iam te fugio, te deserbo,
te derelinquo, te abominor, ac nihil inpo-
sterum quod tuum sit aut habere aut deside-
rare cupio.

Eheu Christiani cum lugubres hasce vo-
ces, ac tristem illam echo per vastam solitu-
dinem.

Gen.14.

dinem resonantem audio, audire videor vocem Baræ Regis Sodomorum, qua Patriarcham Abram allocutus est: *Da mihi animas, catena tolli tibi quasi diceret: Sine quæso animam fidele Deo obsequium exhibere: ac restuasti habet diuitias, delicias, risus & iocos tibi tolle. Sine me inedia corpusculum hoc macerare, auferitatem induere. Sine me animæ salutem in cumberem; & honores, dignitates, splendorum, fastus, tuasque inanias ac vanitates tibi serua.*

V.

Adhæc quando eum è mundo se proripientem coetemplor, existimo nos tacita quædam ratione ad imitandum incitari, atque cum D. Bernardo exclamandum: *Fugite de Babylone & salvate animas vestras.* Et cu, monasterium ingrediendo, omnib. ijs applausif. eorumq; propositum commendasse, qui seculo relicto monasticam vitam profiteruntur; diuitias denique abiciendo, eos tacite coarguisse, qui erga easdem perdite nimis afficiuntur.

Menander.

Menander quidam Poeta, dicere solebat, satius esse pauperem in terra viuere, quam diuitem mari se committere. At Martinus re ipsa hodie religionem ingrediendo, ostendit multo satius & securius esse, in monasterio pauperem, ac solitarium in cremoprocubil ab hominum cōspectu degere, quam diuitem & opulentum in vaflo mundi huius mari nauigare. Quod fecisse mihi videtur sanctus ille Rex, ac Propheta David, qui licet ad regiam dignitatem quectus esset, opes tamen ac regnum paupertati postponebat, dicens: *Elegi abiectus esse in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculo peccatorum.* Addamus & aliquid ex historijs gentilium.

Psalm.83.

Alexand. Apophth. Valer. Mar. lib. 4. cap. 3.

Alexander Macedonum Rex cum vitam & agendi rationem Diogenis Cynici, (qui quidquid in mundo erat, contemnebat, & ut plurimum in dolio commorabatur) intuitus esset, & ab eo quæsiisset, num quidnam ab eo peteret; & ille respondisset, aliud nihil se petere, quam ne sibi apricanti officeret ac non nihil retrocederet, qui nimurum corpore suo, vñquam quandam induceret: Rex tam heroicum viri responsum demiratus, ait, se, nisi Alexander esset, Diogenem esse velle. Ad

huius imitationem dico mundanos, si delicias & voluptates, quæ in monasterijs reperiuntur, perfectas haberent, ac scirent quanta Religiosorum sit felicitas ac beatitudo, qui nimurum in corporeo hoc vase voluntatis, aliud nihil à mundo efflagitant, quam ne solis iustitiae lumen impediatur; felicitati eorum inuidentes, ad eandem quietem aspiratores esse.

Moyses cum ad sublimes honorum gradus Ebb. 7.

in aula Regis Pharaonis promoueri potuisset, supraque omnes Ägypti principes constitui, maluit in desertum recedere, mare rubrum transire, cumque populo Dei varijs tribulationibus &c. ærumnis inuolui, quam regio se prognatum sanguine, aut Pharaonis nepotem mentiri. Vnde Apostolus ad Hebreos ait: *Moyses grandius factus negauit se esse filium si Hebr. 11.* lie Pharaonis magis, eligens affligitum populo Dei, quam temporaria peccata habere iucunditatem, maiores diuitias efflans the auro Ägyptiorum impropterum Christi. fuit hoc, Auditores, velut figura & typus, quo docemur multo esse melius ac laudabilius, in monasteriorum se recessu abdere, votis se monasticis obstringere, paupertatem profiteri, rigori & penitentia inter Dei seruos quotidie affuerere, quæ ad summum honorum fastigium in mundo promoueri, in eiusq; regno summum imperium adipisci.

Apostolorum Princeps Petrus in monte M th. 17.

Thabor constitutus (qui locus erat desertus, & incultus) tanto repente gudio perfusus fuit, vt orationem quæ in mundo vel habebat vel vñquam viderat oblitus exclamavit: *Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula.* Mons hic, nisi iudicans fallat, Religiosus imaginem gerebat, in qua anima transfiguratur: quam cum semel ascenderint, mirum dictu quibus consolationibus, ac voluptatibus perfundantur, quas delicias & iucunditates experiantur. adeo vt p̄ḡ gaudij abundantia, oblitæ quidquid est mundi, exclamare compellantur: *Bonum est nos hic esse, ac diserte confiteri, illi habitantium sortem esse & felicissimam & inuidendam.* Amplum eiusce rei Martin. hodie testimonium dabit, qui iucundissimam hanc quietem & dulcem spiritus tranquillitatem bellis cum multis regnum,

negritim gratiae, imperatorisq; fauori anteposuit.

Ita porro sit ô religiosi, vt semper in tutu viuatis, procul a procellis & turbib; s; celi: & semper extra discrimina constituti nec aduersis calibus expositi, vt vos, pereuntibus, qui mundum frequentant, saluemini. Superbi enim Amani laqueo vitam finiunt, vos vero humiles Mardochai discrimine libermini, & Regi ac Principi vestro perfamiliares reddimini: diuites illi epulones, qui byssus ac purpura vestiuntur, qui splendide ac regifice epulantur, ad infernale barathrum demerguntur, & vos pauperes Lazari recta ad caelum tenditis, Angelorum manibus subiecti.

Eph. 7.
Ius. 16.

Nabuzardam Princeps militiae regis Nabuchodonosor (qui Ierem. in libertatem affersum in Iudeam abire permisit) in Ierosolymorum excidio, omnes principes & magnates vinculis & ferro grauatos, captiios in Chaldaeam abduxit, sed vitem plebeculam ac fæces populi in Iudea reliquit. Allegoria humius laruum auferens, ipsius mysterium proprius, vt est, intuens, opinor hic denotari, in mundi excidio & eversione splendidos & opulentos ab humani generis hoste Sathanam, plurimum in infernalia ergastula rapi, pauperes vero spiritu, quales haud dubie Religiosi sunt; dicunt enim in Euanglio, Beatis pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum) immunes & intactos relinquunt, & quietos in cellulis permanere, atque inde recta ad aeternam beatitudinem proficiunt. Quid dicam amplius?

Ius. 5.
Ius. 16.

Dicam in omnium rerum creatione (quod notatum dignum est) ingentia & vasta animalia nullaa domino benedictionem videri cosecuta; sed aviculas atq; omnia volatilia coeli eandem obtinuisse, per hæc solitarios, etemicos, religiosos; per illa vero mundanos apparet designari, vnum signum est reprobationis diuitibus feliciter & magnatibus alterum autem prædestinationis. Religiosis scilicet ac pauperibus.

Hæc omnia animo cum volueres Martine, mundum relinquere, & in desertum te confidere compulsus es, ubi admirabilis ac pla-

ne diuinus effectus essæ tantumque eximus. Nunquam enim tantum tibi tamque celebre nomen patere potui militaris gloria, quantum solitudo & altra pepererunt, cum Religionem ingressus eremum incoluisti.

Omnis Oriens, Ægypti s; Thebais terra Mempheos, omnia circum quaque deserta, & intime in Oriente solitudines vitam & sanctitatem vnius Martini, qu. in Occidente fulgebat, admirabantur; & praecicabant Pau- li, Antonij, Macharij, Euagrij. Hilariones, Serapiones, aliquę plurimi Anatoliorum sanctitate admirabiles, tum miriculis celebres, Martinum velut oraculum suspiciebant. Testem huius rei habeo Sulpitium Seuerum, è quo priora hæc hauli, quique ite narratiō nem suam concludit: Ego quamdiu vivam & In vita S. Sapientiam, Ægypti Monachos, radicabo, laudabo A. Martini. nachoretas, mirator Eremitas, Martinum semper excipiam, non ego illi quæpiam uidebo Manachorum certe non Episcoporum quæpiam comparare.

Et vere quidem meo iudicio: Quis enim unquam plura edidit miracula in mundo, quam ille in deserto. Vestra mibi venia nonnulla hic commemorare liceat; ac breuiter & summatim eorum aliqua perstringere, unde evidenter appareat, quam admirabilis vita eius extiterit, quamque præclara in solitudine opera præstiterit. Pluribus casis visum, surdis auditum reddidit, leprosos osculando mundavit, paralyticis membrorum visum restituit. O paradox! audite majora, magisque admiranda, diabolos fugavit, Angelorum saepius visione fuit recreatus, futura prædixit, ac tres mortuos ad vitam reuocauit. An plura ipse præstitere Apostoli? an majora ipse Sanctorum omnium Dominus Christus? Exclamem igitur vere: O virtus ineffabile nec labore vicium, nec morte vincendum! sed mutemus jam cursum, & sinus in aliud ventum laxe-

S. Martini
miracula.

VI.

Vidimus jam heroica milites gesta, vidimus miracula, quæ edidit factus monachus, videre jam restat, qualem vitam duxerit factus Episcopus. Ecce cum Martinus noster

Xxxv. 3, lati-

latitate sitageret, in petris durissimis membra exsanguia reclinaret, caueras incoleret, & magna austeritate corpus attereret, extremaque inedia maceraret, cœlesti sine dubio monitu ad mundum redire compellitur, ac Turonensis Ecclesiae summi inter omnes Gallicas nominis gubernacula capescere. l. 4. c. 4

Valer. l. 4. c. 4

nouatum hic video quod L. Cincinato olim factum barrant historici: hic enim cum sicut priuata desiderio, vrbes se subduxisset, & honoribus abdicatis ruri in orio vitam agebat, nihil minus opinatus ab aratro & stiua ad dictaturam euocatur, quietem alioquin turbis anteferens. Simile quid in Martino nostro videre videor, cum enim procula mundi tumultibus secretus, firmiter secum statuisset, quietam vitam ducere, & seculi honores arbitratus esset ut stercore; subito eccelegati cœlitus, ut credendum est, missi, ad eum in cavernis latitantes venere, qui infusilam ei & pedum offerunt, atque Episcopum electum denuntiant: qua dignitate villa vix maior in Ecclesia inueniri potest. Ex ijt igitur è solitudine & ad vrbes se recepit.

Cerui amissis cornibus

perhibent, in publicum se dare amissis cornibus non audent, sed speluncis abditi lucem fugiunt, ac delitescant; at mox ut eadem de uno excrescere sentiant, per agros euagantur, & montes & plana peragrant. Humilis hic Monachus cerua timidiior cum longo temporis spatio, amoris dimini cornibus amissis, in mundo esset commoratus, in publico apparere non audebat, sed in speluncis locisque desertis latitans, honores & dignitates subterfugiebat. At cum eadem recuperasset gratiaque cœlesti atque omni virtutum munimine se se armatum cerneret in publicum prodit, lucem insuetur, vrbes ingreditur, & luculentum sane Episcopatum in Ecclesia regendum suscepit.

Leo semper
in via quadam regia
dormit.

Fecit animalium Rex leo nunquam de nocte dormire in cavernis, sed in medijs viarum, quippe qui naturali robori plurimum confidat, aut nullum prorsus animal reformatum. Hanc generositatem inter omnes eligiosos ac Monachos eriam Martinus de-

monstrauit, suique animi vereheroici amplissimum dedit testimonium: nam infar leonis alicuius, deserta & dumosa derelinques, dum alij in iisdem latitantes perseuerant, in latissimas mundi vias se coniecit, vrbes adiit, cum hominibus agere & conuersari incipit, atque omnium episcopale in humeros suscepit. Vide et eum igitur hodie, ut Turonensis praesit, ut mitram capite gestet.

Hodie igitur tempus illud aduenit, quo præclara illa lucerna, qua tanto tempore in speluncis abdita delitterat, super Ecclesie candelabrum posita est, ut omnes circum-quaque prouincie lumine suo irradiaret, prout in Euangeliō dicitur: *Nemo accendi lucernam, & ponit eam sub modo, sed super candelabrum.* Luc. 24.

Hodie scilicet impletum dicere possumus, quod in Isaia legimus: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habuit in regione umbra mortis lux orta.* Isa. 9. Tu-ronensis enim populus qui ambulabat in tenebris ignoravit, vidit subito lucem magnam, lucem inquam virtutis, & scientiae, lucem admirabilem. De Iohanne Domini pre-cursore olim dictum est: *Erat lucernā ardens & lucens.* Ioh. 3. Sed multo æquius id ipsum de magno Martino dicendum est: fuit enim lucerna ardens caritate, & honestæ vita conuersatione lucens.

Hem quænam fax! ecquis sol inter omnes Episcopos! Non sestabatur aulas Regum, nō delectabar canibus, non condebat opes, bona Ecclesie non dilapidabat, sed semper e-gens, imperio nops vixit, vtq; alios locupletates redderet, seipsum exinanivit, adeo ut senior factus ad tantam inopiam redactus sit (quamvis octoginta & sex annis vixerit, atq; opulentum illum Turonensem Episcopatum triginta sex rexerit.) ut in cineribus, lecto dū caret, ei fuerit moriendum, atq; in extremæ pauperiaris suæ testimonium, in mortis constitutus articulo dixerit: *Non decet Christianus hominem nisi in cinere mori.* Vnde Bernar. Ser. de S. dns: *Pauper vere fuit Martinus, ueste surditus, Martino crine inculus, face defficibilis, quæ in Episcopatu fere non inveniunt.*

Fama

Facta est Pontificem quendam Romanum (equidem Pium V. esse crediderim) in ultima aetate dicere solitum, pauper fui Episcopus, egens Cardinalis, Mendicus Papa: at melius hoc & verius de Martino nostro dici potuisset. Pauper enim fuit dum militiam se queretur, ita ut obulum quem in pauperes erogaret, non haberet, medium chlamydem date coactus, pauperior multo in statu monastico, at pauperissimus in amplissimo Episcopatu.

lvt. Fulgos. Non est porro necesse de Graci, Epaminondae Thebanorum Duci, paupertatem tantopere vos demirari, cuius in domo, licet rerum gestarum gloria inter plurimos duces celebri exstisisset, praeter militarem lanceam nihil repertum fuit, ut de publico ei aetario funus adornari necesse fuerit, aut Lysandri inopiam adeo offerre. Hic enim cum Athenienses praelio superasset, & opimam predam retulisset, in tanta tamea laetitia mortuus est, nihil ut pecuniarum a morte reliquerit: adeo ut generi filias eius, quod nullam adirent haereditatem, repudiascent, ni publico id decreto magistratus fieri vertuisset.

Vita lib. 44. Definite admirari Romani Valerium Publicolam, qui Regio Imperio propter nimiam Tarquinij superbiam finito, consulatus initium cum Iuno Bruto auspicatus est, actres postea consulatus populo Romano acceptissimos gesit: interim fastorum illud columen patrimonio ne ad exequiarum quidem impensam sufficiente decessit, ideoque publica pecunia ducta sunt.

Hic enim quid magis admirandum videbitis, cōtemplamini hic nouum Lysandrum, nouum Publicolam, nouum Epaminondam, contemplamini inquam Ecclesiae Principem Martinum, qui tametsi tam opimum sacerdotium tanto tempore possedisset, adeo pauper & inops ex hac vita decepsit, ut in cineribus eum expirare necesse fuerit. O paupertatem extremam! o inopiam inauditam!

Paupertatis emblemata. Alciatus cum verum paupertatis emblemata cuperet exprimere, Biantem pinxit hoc additio elogio: *Omnia mea mecum porto, at qui perfectiorem & absolutiorem eiusdem imaginem*

nem videre desiderat. Martinum nostrum intucatur.

Ita namq; vera paupertatis imago dici poterit, qui nimurum pauper fuit miles, pauper Monachus, pauper quia etiam Episcopus, pauper quidem facultatibus, at virtutibus opulentus, ac praefectum feruente animatum juuandarum desiderio, Ecclesiae commodorum promouendorum studio, & huiusmodi rerum arduarum ad Dei gloriam perpetratio-ne. Quod ad oculum jaui demonstrabo.

Dum enim æger ad mortem, ac lecto defixus decumberet, & hinc commissi sibi populi salutem & commoda ob oculos poneret, marum in illinc vero oneris sibi crediti grauitatem in S. Martino. mentem reuocaret, zelo animatum prædominante atq; oculis in calum sublatis Domini num orauit deus: *Domine si adhuc populo tuo sum necessarius non recuso laborem.* perinde ac si dixisset, si operam meam Ecclesiae tuae hactenus impeniam Domine, eidem adhuc necessariam judicas, ac videat tibi gregi adhuc verbo & exemplo posse prodele non recuso, statue de me ipso quod visum fuerit, paradisum mibi adhuc conclude, introitum denega; vivere me permitte, equidem ad laborem me accingam, molestias non subterfugiam; modo longior vita mea in populi mei salutem, atq; in nominis tui gloriam redunderet. O facies amoris! o ardens incendium! vnum ecce quodammodo pedem in celo habet, & retrahit, ut Ecclesiae suæ adhuc prodele atq; animabus succurrere queat.

Si quis tibi o Noe, postquam quadraginta diebus & noctibus diluvij procellas sustineras, & jam in Armenia montibus, velut in portu turissimo hæreres, si quis, inquam, tum dixisset, esse tibi diutius adhuc in mari fluctuandum, ac nouum diluvium expectandum, quid obsecro egisses? an non graue fuisset eandem iterum fortunam experiri, & non secus ac prius iisdem tempestatibus jactari? Et ecce Martinus octoginta licet annis per mundi huius brevità ac fyrtes nauigasset, tribulationum procellis varie quotidie jactatus, & grauissimarum afflictionum ventis agitatus, ac salutis portus jam jam esset intratus, graue tamen non duxit in tristi hoc oceano.

716
no diutius fluctuare vitæq; huius nauigatio-
nem longius adhuc producere: sed vltro he-
roica quadam constantia exclamat: Domine
si adhuc p. polo tuo sum necessarius, non recu. ola-
borem.

Daud licet ad regiam dignitatem & sce-
ptrum Iuda effectus esset, lauteq; ac splendi-
de viueret, ægerrime tamen ferrebat hanc sibi
vitam produci, adeo ut sepius de die ingemi-
naret: *Humibiqua incolatus m' us prolungatus*
e'': Noster autem P' rasul è deserto profectus,
*p'nitentia assuetus, in austerioribus edu-
catus, solo sacco indurus, jejunis corpus ma-
cerans, ac vitam æruminis afflictionibusque
plenissimam ducens, libenter eam sibi vult
prolongari; vltro quin etiam sc̄e offert, ut
eadem offeratur, & coelesti gaudio ad tempus
carere desiderat, ne suam commissus grec o-
pem à morte desideraret.*

Apostolus Paulus, cuius tantus erat zelus,
vt sapientia se diceret, nullum tormentum, aut
supplicium posse reperiri, quod eum à diuino
posset amore auertere, nec ipsam quin etiam
mortem, quæ tamen plurimos de statu
mentis deturbat ac percellit, adeo tamen vite
huius trædo afficiebat, vt ærumpis ac diffi-
cultatibus oppressus, sapientus inclamaret: *Inse-
lix ego homo, quis melibabit de corpore mortu-
huius.* Èodem modo & Job persecutionibus
circumallatus, mortem exoptauit, adeo ut
ipsa ei vita mors quædam esset, & non qua-
reret, nisi candem quam breuissime finiri, di-
cēs: *Tal' est animam meam & te mea. Quid?* duo
illi viri sanctitate noti, quibusdam grauamini-
bus oppressi, ita hanc vitam perdi sunt, vt
eos viuere tædeat; & Martinus, quamvis plu-
rimas in vita sua molestias subierit, ac labo-
res propemodum infinitos non desfatigatur,
nec græca putat, eandem adhuc proferri, sed
hilariter ingeminat: *Domine, si adhuc populo
tuo sum necessarius, n' u' recuso laborem.*

Bernardus non minus etiam admirabilis,
rum propter libros doctrinam ac pietatem
singularem spirantes, rum etiam propter vi-
tam sanctissime transactam apud omnes ce-
lebris, hanc Martini constantiam demiratus,
ad Angelos orationem conuertit: *O Angeli,*
magna est vestra obediencia, sed pace vestra di-

*xerim, nescio an inueniatur in vobis quisquam pa-
ratus, in tale ministerium mitti, in quo necesse
habebat, non videre faciem patris? vni tan-
men Martino in hoc concedatis, necesse
est.*

Magna profecto fuit constantia, & heroi-
ci cuiusdam animi iudicium, cum Princeps
Apostolorum Petrus omnibus rebus in mun-
do derelictus Domino diceret: *Eccenos reli-
quimus omnia, & secuti sumus te. sed cum in
monte Thabor Christi transfigurationi in-
teresset, vnicum tantum coelestis gloriae gut-
tula degustata, mundum pertulit, ad eundem
reuerti reculat, & ait: B' num est nos hic esse,
quasi diceret: Mori mallem Domine, quam
vel pedem hinc mouere, atque omnia potius
relinquere, quam ingenti hac voluptate eti-
am vel paululum priuari, quam ad mundum
denuo reuerti. Non sic Martinus, non
sic, sed cum jam in foribus eius quodammodo
gloriae esset, ad mundum redire non
reculat, turbulenti mari procellas iterum
vult experiri, ac de nouo se naufragio expo-
nere.*

Magnus ille Ionas, quem Hebræi extra-
tione vidua Sareptana filium ab Elia ad vi-
tam reuocatum esse docebat, cum maris tem-
pestatem ac ventorum turbines expertus es-
set, maluit hinc morte discedere, quam can-
dem rufum fortunam & infidi maris trucu-
lentiam denuo subire, ait eam: *Et nunc Do-
mine, tolle quæ o animam meam à me, quia melius
est mihi m'ers, quam vita.* Quid ait Iona? quid
conquereris? Alia, mihi credite, longe mens
fuit Martino. Cum enim jam velut in portu
esset, iterum desiderat mare descendere,
ventosq;, & fluctus vitæ huius exhibendo,
diutius in eadem agitari.

Elias, etiam Propheta, cum atroces Ieza-
belis persecutions, eiusq; tabiem declinans,
in solitudinem se contulisset, veritus ne ean-
dem iterum fortunam subire cogeretur, sub-
latus ad Deum manibus rogabat, ne se diu-
tius vita huius æruminis confici pateretur,
dicens: *Sufficit mihi Domine, tolle animam
meam.* Quid metuis Elia? an impia mulieris
rabies & furor ita te percellunt, vt mortem
exoptes, an eiusdem crudelitatis timor vita-

Psal. 119.

Rom. 15.

Job. 10.

tibi tedium ingerit? Et ecce gregarius quamquam miles, quem tanto tempore tamque varijs insidijs, impia illa Iezabel, id est, caro, & crudelis Achab, id est, mundus & crudelis tyrannus, id est, diabolus persecuti sunt, viuere non detrectat, sed mortem sibi differri postulat, & ijsdem quin etiam insultare praesumit.

^{filiale.} Generosus & validus miles ille dicendus est, qui postquam saepe hostium cunenos perfregit, plurimos ictus exceptit, fumum balistarum vidit, innumera vulnera accepit, cum iam receptui canitur, arma resumere, hostem denuo adoriri, & prælium quoquo modo redintegrare præferuore desiderat. Ad eundem modum validus quoque Christi ille miles dici potest, qui postquam tot pericula in mundi huic confictu pertulit, & tot cruenta certamina solus sustinuit, cum iam classicum audit, esse sibi ex hac vita discedendum, animo resumpto iterum in prælium cupit descendere, certamina experiri, nouis caput periculis obiectare. Dicite Auditores num simile quid vos vel audisse vel vidisse memineritis?

Quamobrem Christiani hunc viri animum mecum obstupefcite, ingentem hunc celum celebrate, & luculentas hasce virtutes dignis mecum encomijs extollite: Videte inquam mirabiles vitæ eius metamorphoses, in primis nouam hanc militis conuersationem, videte deinde piam Monachi conuersationem, denique virtutes Episcopales dispicie. Videte namque eum, ut militem, ut Monachum, ut Episcopum, & iudicabitis, nullum inquam eum parem in tribus hisce vitæ generibus existisse. Quare ad omnes eius laudes, honores, & præconia hoc velut summarium quoddam adiungatur, in quo simirum concionem inchoauimus, & in quo eandem concludemus: O virum ineffabilem, nec labore vitium, nec morte vincendum.

Virum inquam, cuius virtutes & merita nullus etiam eloquentissimus oratione consequi queat: Sanctum quoque præcipuis sanctorum anumerandum, quem nulli in-

Biffet tom. 3. de Sanctis

hac vita labores frangere, nec ipsa mors unquam potuit percillere. O gloriose Martine, pauperum tutor, militum speculum, Religiorum pater, Episcoporum sydus, nostri obsecro iam recordare; nostri patrocinium suscipe, nostras apud æternum Iudicem partes age, pro que ijs in celo intercede, qui omnia modis hic in terra vitam tuam imitari conantur. Sancte inquam, mille laudibus dignissime, qui paupertatem tam sancte coluisti, pro ijs ora, qui eandem tuo potissimum exemplo sectantur, qui arma aliquando gestasti. Romanas aquilas secutus es, nobis obsecro succurre, qui eandem fortunam sub regio Iesu Christi vexillo experimur, arma nunquam non gestando, quique ab inimicis vndique cingimur, cum haec vita mera quedam militia sit, qui tam celebris tantique nominis Episcopus exstitisti, pro Episcopis etiam omnibus oratione non graueris. Denique tu qui Gallie nostræ decus es, atque ornameatum, pro Gallia yniuersa, pro cuncto fidelium coetu, pro yniuersi demum terrarum orbis hominibus intercede, ut nimirum preeum tuarum auxilio, vita & meritorum tuorum initiatio ne accedente, tandem aliquando ad æternæ felicitatis fruitionem, cuius ipse iam es compos, peruenire valeamus, quod concedere dignatur. Pater
& Filius, ac Spiritus

Sanctus, Amen.

¶ 6(0) 90

Yyy

IN